

Komentarji

Nira ni socializem!
V starokrajsem delavskem
glasniku čitamo, da je predsednik
Roosevelt "prisiljen voditi
politično, ki je za ameriške ka-
pitaliste pravi socializem."

Novica o Rooseveltovem "so-
cializmu" je torej dosegla tudi
glasnikarje. Ameriški kapitali-
stični tisk razpravlja o tem "so-
cializmu" že več mesecev. (Chi-
cago Tribune je Rooseveltov
"Deal" več — imenuje ga
"njenim iz Moskve".) Seve-
roznega menja še ni. Ne-
kateri kapitalistični člankarji
pa, da to, kar Roosevelt po-
stavlja, je "državni socializem";
drugi menijo, da je "uvod v so-
cializem"; tretji šepečejo, da je
"socializem fašizma in boljševiz-
ma"; četrti pa pravijo, da ta
socializem ni nima imena.

Črna lista. V največji
konfuziji blodi pa oni, ki vi-
sijo v Rooseveltovi novi igri
"Deal" ali Niri (national
industrial recovery act) socia-

lizem. Najbolje je pogruntal vodja
demokratske stranke v Franciji,
Blum, ki je zadnji teden pi-
sal v listu "Le Populaire" o Roo-
seveltovem eksperimentu in sar-
kastično pripomnil, da eksperi-
ment bo socializem šele potem,
ko se izjalovi... Kajti potem
bo vsi sovražniki socializma
zabili na Niro z vzklikom:
"Socializem propada socializem vse-
lej!"

Nira je Rooseveltov recept za
obnovo privatnega kapitali-
zma. Ker je kapitalizem prebo-
len, da bi se sam kontroliral, je
Rooseveltova vlada vzela bolnika
pod svojo kontrolo in oskrbo, do-
kaj se ozdravi. Če sploh kdaj o-
zdravi, za samokontrolo, je drugo
vprašanje. Za enkrat je privat-
ni kapitalizem pod kontrolo vla-
de, ali silno nerad in hudo pre-
obremenjen, kajti to se mu še ni
prišlo, kar eksistira v Ameriki.

Črna lista, ki podtika Roosevel-
tovo socializem, ne razumeje Nire
njenega namena. Milijone de-
talov ne razume te konfuzije,
kajti na nalašč demagogirajo,
da bodo potem, če se Nira izja-
vi, kaj udrihal po — socializ-
em, češ, tak je socializem v
Ameriki...

Črna stvar razume, se smeje.
Črna lista je prišla vest, da je
kapitan neke majhne ladje
vsi obsojen na smrt. Ladja
je bila prostora za 120 potni-
kov, toda kapitan je stlačil na
200 izletnikov. Ladja se je
vzela v 98 izletnikov je u-
streljena. In zdaj bo kapitan ustrel-
jen zaradi tega.

Črna lista je pravica v Rusiji.
Pred več leti se je v Chicagu
vzela ladja z izletniki in
900 oseb je izgubilo življe-
nje v umazani vodi čikaške reke.
Ladja je bila prenapol-
jena zaradi tega se je prevr-
nila. Ali so kapitana ustrelili?
Črna lista niti tožili ga niso. So-
vražni utopljivi ljudi so tožili
kapitana ladje za odškodnino,
kajti so pa napovedali bank-
rot. Tožniki niso dobili niti
centa.

Črna lista je pravica v Ameriki.
Črna lista je pravica v Ameriki.

General Untermyer, ki v Lon-
donu vodi svetovni boj kot proti
fašizmu v Nemčiji.

RADIKALNA UNI- JA ZA MINIMAL- NO LETNO PLAČO

Njena zastopnica nastopila agre-
sivno na zaslišanju o pravilni-
ku industrije volne. Levičar-
ska unija se skuša zavarovati

Washington. — (FP) — Ann
Burlak iz Lawrence, Mass., je
vehementno pobijala pravilnik
industrije volne kot zastopnica
levičarske National Textile
Workers unije. Ona je na za-
slišanju pred Johnsonovim odbo-
rom polagala večjo važnost na
letno minimalno plačo kot na te-
densko, kar je zahteva komuni-
stičnih unij.

Med njenim nastopom in nasto-
pom Thomasa F. McMahoma,
predsednika United Textile
Workers unije, ki je pridružena
Ameriški delavski federaciji, je
bil velik kontrast. McMahon je
nastopil "gentlemanško", ona pa
agresivno. O predloženem pravil-
niku je rekla, da ne bo odpra-
vil brezposelnosti in tudi za-
sluška ne bo zvišal.

Po njenem tolmačenju je pravil-
nik le v prid podjetnikom, ki
bodo lahko še bolj poslabšali
razmere kot so sedaj. Plače bo-
do lahko znižali vsem tistim, ki
sedaj prejema več kot je pred-
pisana minimalna plača, ker ni
v pravilniku nobene določbe, ki
jim to zaopravi ali pa jih sili
na zvišanje. Tudi stavke bodo
po njenem tolmačenju zabranje-
ne.

Ann Burlak, ki je znana med
tekstilnimi delavci Nove Angli-
je, je zahtevala minimalno plačo
60 centov na uro, garancijo
30 ur dela v tednu in 40 tednov
v letu. Za čas brezposelnosti
pa naj vlada plačuje brezposel-
nostno podporo, tako, da bo do-
sežena minimalna letna plača
\$720.

Rekla je, da magnetje volne
nadvse izkoriščajo sedanjo si-
tuacijo. Takoj, ko je bil spre-
jet industrijski zakon, so za-
bratovale svoje tovarne po 70
ur na teden. Delavce gonijo kot
sužnje, kar bodo delali tudi pod
"novim dealom", ker jim pravil-
nik tega ne zabranjuje.

V imenu svoje unije je in-
stirala, da morajo imeti delavci
pravico se pridružiti kateri-
koli uniji, levičarski ali uniji Ame-
riške delavske federacije. Prav
tako morajo imeti tudi pravico
do stavke. Za neodvisne ali du-
alne unije je to vprašanje važ-
no. Vsekakor bodo imele tež-
ko stališče prvi radi oživlje-
nja in nove agresivnosti konser-
vativnih unij pri organiziranju
delavcev in drugih, ker bodo
podjetniki rajši imeli stike s
konservativnimi kot radikalni-
mi unijami. To pokazuje pose-
bno rudarska situacija v Illinoisu.

Obtoženi raketirji

Chicago. — Prva večja sku-
pina raketirjev je bila zadnje
dni obtožena po velenju. Glavni
obtoženci so: Alfonz Capone,
ki je v federalnem zaporu, Mur-
ray Humphries, Caponov na-
mestnik, dr. Benjamin M. Squi-
res, ekonom na čikaški univerzi,
Oscar F. Nelson, alderman 46.
warde in unijaki vodja ter Aaron
Sapiro, odvetnik, ki je zdaj v
New Yorku. Vseh obtožencev
je 24 in med njimi je več vodi-
teljev krajevnih strokovnih u-
nij. Obtoženci morajo dati po
\$10.000 kavicje, ako nočejo iti
v zapor.

Nad 11 milijonov še vedno brez dela

Washington. — William Green,
predsednik Ameriške delavske
federacije, je te dni objavil fe-
deracijske številke o brezposel-
nosti. V prvi polovici julija je
po ocenitvi federacije bilo brez
dela še vedno nad enajst mili-
jonov delavcev. Tok zaposle-
vanja v juniju in prvi polovici ju-
lija se je tudi zmanjšal, pravi
Green.

Konflikt v Penn- sylvaniji

Governor in šerif v spopadu za-
radi stavke rudarjev v okraju
Fayette

Harrisburg, Pa., 29. jul. —
Governor Pinchot je danes raz-
glasil obsedno stanje v okraju
Fayette in poslal tja 300 mož
državne milice z naročilom, da
morajo čuvati pravice vseh
strank v rudarski stavki. Pin-
chot je obtožil šerifa Hackney-
ja v omenjem okraju, da je pri-
stranski in da je deputiziral
privatne pobojnike, ki jih je
najela H. C. Frick Coke Co. Na
njegov ukaz, da mora šerif u-
makniti deputije, se šerif noče
pokoriti. Nato je governor iz-
javil, da šerif nalašč izziva iz-
grede v prid kompaniji, pa je
poslal milico, da skrbi za mir.

Washington, D. C., 29. jul. —
John L. Lewis je danes zahteval
federalno preiskavo v okraju
Fayette, južnopadnem delu
Pennsylvanije, kjer so šerifski
deputiji in privatni policisti H.
O. Frick Coke Co. pred nekaj
dnevi izzvali izgrede in štirje
stavkujoči rudarji so bili ranje-
ni. Stavka rudarjev v rovih te
družbe, ki je podružnica jeklar-
ske korporacije, je izbruhnila,
ker družba noče priznati unije.
Prizadetih je 12.000 rudarjev, ki
so uposleni v dvajsetih premo-
govnikih.

Londonka ekonomska konferenca zaključena

Večina delegatov je priznala, da
so zaman konferirali

London, 29. jul. — Mednarod-
na gospodarska konferenca je
bila zaključena zadnji četrtek.
Oficijelni sklep je sicer bil, da se
konferenca "razide za nedoločen
čas", ampak faktično je mrtva.
To dejstvo je priznala večina vo-
diteljev konference, le Ameri-
čani in Angleži niso priznali, da
je konec farse. Državni tajnik
Hull, vodja ameriške delegacije,
je na zaključni plenarni seji pre-
čital brzojavko predsednika Roo-
sevelta, ki — čestita konferen-
ci na dobri volji in želi, da se
kmalu obnovi. Mnogo delegatov
je manjkalo na zadnji seji; od-
šli so že prej domov.

Med onimi, ki so odprto po-
vedali, da so razočarani, je bil
dr. Hendrik Colijn, holandski
premier. Rekel je, da namen
konference je bil, da reši naj-
večje finančne in ekonomske
probleme sveta, toda rešila ni
nič. V istem smislu je govoril
dr. Schacht, predsednik nemške
državne banke.

Italijanski finančni minister
Jung je kritiziral Združene
države, ki so namenoma opustile
zlati standard in uvedle inflaci-
jo. Amerika je kriva, da je bila
konferenca fiasko!

Sovjetski delegat Majski je
pa rekel, da je še v naprej ve-
del, da ne bo nič. Delegatje so

AMERIKA ŠE DA- LEČ OD NORMAL- NIH ČASOV

V juniju je bila zaposlenost 37%
manjša kot leta 1926, zaslužek
pa skoraj 57% nižji. Delav-
ska tajnica ni preveč optimi-
stična

Washington. — (FP) — V
najboljšem slučaju bo vzelo še
precej mesecev predno bo de-
žela pričela zopet normalno dihati.
To je razvidno iz poročila delav-
ske tajnice Perkinsove o stanju
zaposlenosti in izplačanih med
v mesecu juniju.

Vse odgovorne faktorje je po-
svarila pred prevelikim optimiz-
mom in rekla, da bo "vzelo še
dolgo časa predno bomo prišli iz
puščave." Dasi se je v zadnjih
mesečih situacija dokaj izboljš-
ala, je še vseeno polovico slab-
ša kot je bila leta 1926.

V primeri s takratnim števi-
lom zaposlenih delavcev, si je v
tem juniju služilo kruh 37%
manj delavcev kot pred sedmi-
mi leti. Tudi njih košek kruha
je bil veliko tanjši, ker so iz-
plačane mezde znašale več kot
polovico manj — 56.9% — kot
leta 1926. Na vsakih deset do-
larjev, ki so bili takrat izplača-
ni v mezdah, so delavci letos v
juniju prejeli komaj \$4.31.

Samo tri industrije izkazuje-
jo večjo zaposlenost in več iz-
plačanih mezd kot pred sedmi-
mi leti. Te so pivovarniška, za
kar je razlog odprava prohibi-
cije, zrakoplovna in industrija
rajona (umetne svile). Vse tri
industrije so nove ali dobile več-
ji zamah po letu 1926. Vse o-
stale industrije so še daleč v za-
stoju, nekatere teh v slabšem
stanju v pogledu zaposlenosti
in plač kot so bile pred letom.

Perkinsova je ponovno pou-
darila važnost "dvignjenja kup-
ne sile 40.000.000 delavcev, tako
da bodo lahko pokupili zvišano
produkcijo. V spekulativni tek-
mi, da se producira čim več
predno se delovni čas in plače u-
ravnajo potom pravilnikov, je
največja nevarnost in se lahko
izkaže za bumerang biznisu."

Tudi je poudarila važnost, da
imajo čim večje koristi od in-
dustrije delavci potom višjih
plač, ker le na ta način bo mo-
goče obdržati ravnovesje med
produkcijo in porabo. Če bo
Rooseveltova ali pa katera dru-
ga vlada to dosegla pod kapita-
lizmom, bo naredila večji čudež
kot Kristus, ki je na gori našel
tisoče s par hlebi kruha in ne-
kaj kosov rib — konec tej pri-
povedki itak veste.

hoteli postaviti na noge umira-
joče telo kapitalističnega siste-
ma in to je nemogoče. Ako ho-
čejo imeti uspeh, naj pomagajo
graditi socialistični sistem.

Več delegatov je aplavdiralo
besedam Majskega.

Avtni magnetje zahtevajo odprto delavnico

Delodajalci podpisujejo Rooseveltov pravilnik

Konfuzije je dosti. Tisoči zahte-
vajo pojasnila in tolmačenj

Washington, D. C., 29. jul. —
Ob koncu tega tedna je toliko
delodajalcev podpisalo Roose-
veltov splošni pravilnik, da se
lahko računa, da se do torka
vrne milijon brezposelnih de-
lavcev na delo.

Chicago. — Do večera zadnje
sobote je 1811 delodajalcev v
Chicagu podpisalo Rooseveltovo
pogodbo na temelju Nire. Ra-
čunajo, da se število uposlenih
delavcev ta teden pomnoži za
50.000.

Washington, D. C. — Urad in-
dustrijske administracije poro-
ča o velikem številu pogodb, ki
se vračajo podpisane od deloda-
jalcev. Število podpisanih po-
godb se presega 50.000. Iz San
Francisca je prišlo v petek 3680
podpisanih pravilnikov, iz St.
Louisa 1519 itd. Najpočasnejša
sta New York in Chicago.

Na drugi strani prihaja pa
namesto pravilnikov na tisoče
pisem s zahtevami pojasnil in
novih tolmačenj Nire (pogodbe
z vlado na podlagi zakona za kon-
trollo industrij). Točka v sploš-
nem pravilniku ali pogodbi z
vlado, ki določa, da delodajalec
ne sme znižati plače s znižanjem
delovnih ur na maksimum 40 ur
v tednu, je jasna, kljub temu je
ogromno število delodajalcev, ki
ne vedo razumeti te točke.

Vsak delodajalec, ki podpisuje
pravilnik, dobi znak Nire in za-
stavo s aliko plavega orla, ki
drži zobčasto kolo v krempljih
in nad orlom so erke NIRA, spo-
daj pa "We do our part". Ta za-
stava se razobesi na poslopju, to-
varni itd.

Delodajalci in delavci, ki so iz-
vzeti iz Nire, so: profesionalni
poklici, nameščenci občine, o-
kraj, države in federalne vlade,
delavci na farmah in hišna slu-
žinčad.

Fašistični diktatorji de- lavcev v Nemčiji

Štrajki in izpori prepovedani in
delavci morajo smatrati delo-
dajalce za svoje brate

Berlin, 29. jul. — Hitlerjeva
vlada je razdelila Nemčijo v tri-
najst delavskih distriktov in
vsak distrikt ima svojega vrhov-
nega "zaupnika delavske fronte",
ki je za svoje delo odgovor-
en samo Hitlerju in nikomur
drugemu. Ti zaupniki so dikta-
torji in najvišja oblast za reše-
vanje sporov med delavci in de-
lodajalci. Proti njihovim odlo-
kom ni več priziva in za seboj i-
majo vso redno in fašistično po-
licijo za enforsiranje svojih od-
lokov.

Stavke in izpori so prepove-
dani. Vsak spor mora biti pre-
dložen "vrhovnemu zaupniku" in
vse stranke morajo sprejeti nje-
govo razsodbo, če hočejo ali no-
čejo.

Določbe, ki veljajo za deloda-
jalce, jim nalagajo med drugim,
da morajo obvestiti delavce dva
tedna pred odločitvijo. Nihče
ne sme trajno odaloviti delavca
brez navedenega vzroka.

Za delavce veljajo pa določ-
be, da ne smejo mrziti deloda-
jalca. Vsi delavci in delodajalci
se morajo smatrati za moštvo
armade, ki je v vojni. Vojak, ki
smatra svojega častnika za so-
vražnika, je izdajalec. Prav ta-
ko je delavec, ki neguje naspro-
tstvo proti svojemu delodajalcu.
Na drugi strani ne sme deloda-
jalec smatrati, da je delavec
manj vreden. Drug drugemu
morajo biti bratje, ki so v vojni
za ekonomsko zmago Nem-
čije!

Pridružili so se jeklarskim ba-
ronom in nočejo nič slišati o
priznanju unije avtnih delav-
cev. Administrator Johnson
jim pa daje potuho

Detroit, Mich., 29. jul. — Indu-
strijski administrator Hugh S.
Johnson je večerj priletel v De-
troit z vojaškim letalom in kon-
feriral s predstavniki organizacije
avtomobilskih družb. Šlo je
zaradi pravilnika avtne industri-
je. Po kratkem sestanku so avt-
ni magnetje — razen Forda —
podpisali pravilnik. Ford ni član
organizacije avtnih tovarnarjev
in sploh ni bil na konferenci s
Johnsonom. Rekel je, da bo prej
"študiral" pravilnik predno po-
ve, kaj misli o njem.

Pravilnik avtne industrije —
brez Forda — v kateri je upose-
lenih okrog dva milijona delavcev,
določa 35 ur dela v tednu in 40c
na uro minimalne mezde v me-
stih pod 250.000 prebivalcev, 41
in pol centa na uro v mestih od
250.000 do pol milijona prebi-
valcev in 43c na uro v mestih,
ki imajo več ko pol milijona pre-
bivalcev.

Najvažnejša točka tega pravil-
nika pa še visi v zraku. To je
priznanje unije. Avtni magnetje
nočejo nič slišati o kaki delavski
uniji in insistirajo, da morajo
njihove delavnice ostati odprta
delavnica.

Kakor poročajo detroitški če-
sopisi, ni Johnson dal nobenega
zagotovila avtnim delavcem, da
bo njihova unija priznana. Listi
tolmačije njegove besede takole:

"Na podlagi zakona za indu-
strijsko kontrolo vlada nima na-
mena, da bi organizirala delavce
ali delodajalce. Ako delavci no-
čejo unije, jim ni treba iti v
kompanjako niti katero drugo
unijo in lahko se individualno
pogajajo s delodajalci. Ampak
če se delavci organizirajo, jim
delodajalci tega ne smejo braniti
in ne smejo odreči pogajanja
z zastopniki unije, katero si de-
lavci izberejo."

Vprašanje unije je bilo vzrok,
da je Johnson šel v Detroit. Avt-
ni magnetje so zahtevali od nje-
ga osebno izjavo, kaj bo vlada
naredila, če se oni ne bodo ho-
teli pogajati z zastopniki delav-
ske unije. Kaj jim je Johnson
odgovoril, ni znano, ampak od-
ločna izjava magnetov, da ne o-
dstopijo od svojega principa od-
prte delavnice, se lahko tolmači,
da ni bilo nobene odločnosti z
njegove strani.

Trockij bo sovjetski pe- sianik v Španiji?

Iz Madrida poročajo, da se je
Trockij pomiril s Stalinovim
režimom in morda se pride za
poslanika v Ameriko

Madrid, 29. jul. — Španska
vlada je formalno priznala Sov-
jetsko unijo, obenem pa so špan-
ski listi prinesli vest, da bo
Leon Trockij, izgnani boljševiški
voditelj, morda prvi sovjetski
poslanik v Španiji.

Trockij se je zadnje dni po-
miril s sovjetsko vlado. Pred
nekaj dnevi sta imela Trockij in
sovjetski komisar sunanjih za-
dev Litvinov sestanek v Royatu
na Francoskem. Kaj sta zaključila,
še ni znano in tudi vast o
sestanku še ni uradno potrjena,
vendar ni več dvoma, da je bil
izvrše velik korak za preobrat
v razmerju med Trockijem in
voditelji sovjetske vlade.

Španski listi dalje poročajo,
da bo Trockij najbrž le začasen
poslanik v Madridu. Vlada Zdru-
šenih držav kmalu prizna sovje-
te in Trockij bo vsekakor prvi
sovjetski poslanik v Washingto-
nu.

General Italo Balbo, fašistični minister italijanske bojne
zračne mornarice (in Mussolinijev rabelj) ob prihodu v Chicagu,
kamor je privedel po zraku 24 letal in 96 mož.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE
NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene
National Benefit Society
Subscription rates: for the United States
(except Chicago) and Canada \$2.00 per year...

Chicago and Canada \$7.50 per year, foreign
countries \$9.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beleške iz raznih krajev.

Kakšen bo rezultat rudarske
unije

Peoria, Ill. — Najvažnejše
vprašanje za ilinojske rudarje
sedaj je: kakšen rezultat bo od
boja, ki se bje med progresiv-

Neki pennsylvanski dopisnik
piše, da samo nanje se ne gje-
da, ampak na reforme. Lewis in
premogarski baroni so po nje-

Lepo čast gre utiškim rudar-
jem, ker so obrnili hrbet rake-
tirski uniji. Seveda so velike
težave in prestat je treba mno-

Z rudarskega življenja

Hodim po železniškem tiru in
naletim na šepavega moža sred-
nje starosti. Pozdraviva se.

Drugi rudar pripoveduje: "Bil
sem vedno vreden pri delu. Sit-
nosti zaradi pogodbe in drugih

Majhna grupa rudarjev se an-
de na trgu. — "Kaj že tako zgo-
daj doma z dela?" "Ja, enega
je spet ubilo. Bilo je več ru-

Mlad in močan Poljak pripo-
veduje: "Moj delovodja je na-
stopal zelo surovo napram me-

človeka in ga pričakal. Po-
vabil sem ga na boj na pesti,
kar se pa mu očitno ni dopa-
dlo. Mož sem dobro premika-

Zimska sezona prihaja. Glo-
boko pod zemljo se plazi črni
električni stroj. Stroj grize in
hlasta trdi premog kot bi kosil

Pri dolgi mizi sedi grupa dr-
žavnih poslancev. V teku je
zaslišanje o novih rudarskih za-
konih. V drugi sobi sta še dve

Reprezentante kompanij te be-
sede neprijetno dirnejo. Navzo-
če rudarje opazujejo s sovra-

Za rudarjem nastopijo zastop-
niki premogovnih kompanij. K
mizi prisede debel mož z očeto-

Gornja trojica predstavlja Rooseveltov "nadkabinet", ki re-
šuje najvažnejša vprašanja. Z leve na desno: Harold Ickes, taj-
nik notranjih zadev; Jesse H. Jones, predsednik vladne korpor-
acije za finančno rekonstrukcijo; Claude Swanson, mornarični
tajnik.

govna industrija v tej državi pro-
padla, ako se uveljavi šesturnik.
Naši neorganizirani rudarji, ki
so prišli z menoj, hočejo delati

Nato ravnatelj predstavi moč-
nega človeka, nekakega zastop-
nika neorganiziranih rudarjev.
Odvetnik organiziranih rudarjev
ga začne izpraševati, če rad de-

Odvetnik rudarjev izrazi žel-
jo, da se vzame v pretres doda-
tek k predlogi glede električnih
strojev in plinov, kar se zgodi.

Ta izjava razgreje rudarje.
Neki rudar vstane in vpraša in-
ženirja, če je varno kuriti v pro-

Odvetnik rudarjev je nato še
pojasnjeval, da rudarji ne so-
vražijo strojev, toda so proti te-

Najbolj žalostno se mi vidi to,
da naše delegate, ki so bili iz-
voljeni od večine članstva, sedaj
napadamo, češ, da niso ničesar

Vzelo je več tednov, da so ru-
darji pririnjili svojo predlogo o
šesturniku okrog mnogo ovinkov
pred poslansko zbornico. Tam
se je potem vršila dolga diskuzi-

Rudarji so bili sicer bridko
razočarani, vendar niso odneha-
li v boju. Šli so na delo in kon-
čno dosegli uspeh. Predloga pro-
ti rabi električnih strojev v pre-

Sredi poletja je prišla pred o-
krajnega komisarja skupina ru-
darjev. "Pomagaj nam, komi-
sar, stradamo," se je glasil njen

Poročilo iz Penne
Pittsburgh, Pa. — Rojakinja
Smrekar, zvesta naročnica dne-
vnika Prosvete, je po večteden-

Delavske razmere so se v ne-
katerih naselbinah nekoliko iz-
boljšale, krize pa še ni konec.

Na 25. julija sem se udeležil
federacijske trimesečne seje na
Prestu. Udeležilo se je mnogo
zastopnikov iz zapadne Penne

Najzanimivejše dnevne de-
lavske vesti so v dnevniku
"Prosveti". Ali jih čitate vsaj
dan?

Cikaska razstava: Miss Lily
Dillard, Birmingham, Ala., ki
bila pred kratkim izvoljena
"kraljico smehljajočih."

Kaj bo z Nemčijo?

V Nemčiji se kuha juha
sebne vrste. Ob razpusta
cialdemokratske stranke je
šizem dal aretirati nad 3000

Znani kapitalistični vod-
Hugenberg je podal dema-
na ministrstvo gospodarstva

Voditelji fašizma so nap-
svoje borbo proti katoli-
strankam, evangeljski cerkv-
postavili komisarja. Nad 40

Fašistični voditelji so še
najnovejšem času pričeli d
propagando za stanovsko d
vo po italijanskem vzoru.

Vprašanje inozemskih d
cev v Nemčiji še ni rešeno.
lodajalci bodo smeli zapo-
lutje delavce le, če imajo d

Prevrat ali kompromis?
jimo se, da bo reakcija, ki
še besedo v Nemčiji, našla
promisno pot in kronala ne

LOV ZA BACILOM INFLU-
ENCE

Bilo je že lepo število raz-
valcev, ki so trdili, da so o
baciil influence, kar se je
izkazalo za zmoto.
Trem londonskim zdrav-
pa je to po vsej priliki za ba-
apelo, kajti izolirali so bar-
tako povzročil vse tipične
ke te bolezni. Ta bacil ni le
čen s povzročiteljem običa-
nahoda, ki ga bo treba še

Vesti iz Jugoslavije

(Zbirna poročila iz Jugoslavije.)

Ljubljana, 11. julija. — Vrnili so vrnil iz Aljanske. — Vrednotno vojno je oddal doma v Gaberju, po svet tedaj 16 leti. — Kani Kastelic. — Kar ni nikomur. — Ker ni na njem ne glasu o ga imeli za mrtvega. — Bil je v Ga julija pa se je v Ga pr-vel tujec z veliko pr-vestim vedenjem: ter v Kastelicovim. — Avguštin, ki se pre-vel domov baje s pre-vestim premoženjem. — Svoji takoj kupil posestvo. — Bil je v Aljanske. — Bil je delal v rudnikih zla-

Save. — Odkar leto dni, in so zadnji dnevi zelo vroči, so obale na Sava je že za svoje prvo letošnje žr-ke. — Kresinac sta se kopa- 23 letni krojaški po- Bernard Povirk in nje- Ivan Tomažič. — Ko odadila, je Povirk sko- ter plaval v strugo. — ga je opozoril na ne- vrtnec, ki se mu je Po- tuda svarilo je bilo Vrtnec je Povirka po- vse in ga ni več izročil. — Mošter je klical na- je bilo vse zaman. — Se- ure so našli utopije- v Ribčah. — Posku- umetnim dihanjem, a- bil zaman.

— V noči od nede- na ponedeljek se je v svoji sobi 22 letna Karolina Rovtarjeva. — v neki posodi sredi prizgala ogije, zapri- sta in okna ter jih za- Nato je legla v posteljo, da jo plini zadušijo. — so jo našli mrtvo. — Pu- nobenega pisma in ne- vzrok samomora, bila zadnje čase zelo po- ma je bila iz Planin- v okolici Smarja pri- jo sneli z drevesa. — je hotela usmrtiti tu- sta omožena delavka G. Vita. — Na cesti dveh se je obesila na drevo. — je prišel neki posest- jo snel zanke ter obu- ljenju. — Kakšno uro ka- se je spet obesila na ne- ter jo je našel straž- jo je resil ter spremil do- in sinu.

— V srbske likovne razstave. — nekaj tedni je bila v Ja- paviljonu v Ljublja- srbska likovna razstava "Oblik". — so povečini srbski sli- karji Hrvatov in — men- alajno — tudi edini Pavlovec. — To je bil srbskih likovnih u- v Ljubljani. — Mnogo reklame za to razstavo, obiskovalcev je bilo in nekaj izrednega — tudi ni bil. — Uspeh je bil boljši, kakor ga doživ- slikaške razstave, je skoro vsa kritika slo- enju, da so naše razsta- viji umetniški stopnji. — srbski slikarji redko- go prodajo, srbski sli- kovalci pa pot 9 slik. — kdaj jih je kupil, smeli, da gre le za u- poto; slike so namreč znanstvena uprava (4 dela), obična (1 delo) in Zbor- trgovino, obrt in indu- strijske deli. — Predsednik te — edini privatni ku- trgovec Jelačin pa dve- kar razstavljajo doma- ni teh uradov, da- kupili ter s tem poma- umetnikom.

— v Dubrovniku in- finančne kontrole v slovenski rojak Jože v Slovenjgradu 77 letni nadučitelj Martin v Ljubljanski bolnišni- Trst, železniški nad- v Ljubljani restavra- v Trstnik, v Mariboru 12letna Franciska Rebo-

— V Selnicu ob Mu- za svojim tovor-

mem avtu Alojziju Gorniku. Ko je bil že blizu doma — bilo po bilu polnoči — je nenadoma stopil iz teme na cesto hlapec Ljotze Plemenitaš iz Selnice ter hotel prekorati cesto, a ga je avto podrl in mu prizadejal tako težke poškodbe, da je Pleme- nitaš kmalu nato umrl. Bil je vinjen ter je nesrečo zakrivil sam.

Redukcija plač. — Lastniki litijake predilnice stokajo, češ, da je prišel zastoj v prodajo, da jih bje konkurenca. Zato ne mislijo zmanjšati svojega dobi- čka, pač pa bodo vzdržali dobi- ček na isti višini s tem, da bodo slabo plačanim delavcem in de- lavkam znižali mezde za 10 do 15 odstotkov. Prizadevali bo s tem okrog 700 delavcev in de- lavk, ki so že doslej imeli tako bedne plače, da so komaj za silo živeli.

Umri je 11. julija zvečer lekarnar v Kamniku dr. Rihard Karba, bivši šupan, po rodu iz ljutomerske okolice. — Na Je- žici je umrla nadučiteljeva vdo- va Marija Žibertova, v Ljublja- ni 70 letni Ivan Kmet, gostilni- čar.

Antona Slabeta črtica "Nje- govo plačilo" je izšla v Hrvat- akem prevodu v zagrebški so- cialistični reviji "Socialna mi- sao", v dvojni številki za maj- junij 1933. Prevajalec ni naved- en. Najprej je izšla ta črtica v Ameriškem družinskem kole- darju za l. 1932.

Pogajanja Mtjskih predilni- čarjev. — Litijaka predilnica je sporočila delavstvu, da hoče zni- žati delavske mezde za 15 do 20%. Podjetje se pri tem skli- cuje na zastoj blaga na trgu, vendar pa ta razlog ne drži. Go- tovo je, da je tovarna imela pred leti 900 delavcev, zdaj jih ima samo še okrog štiri sto, produk- cija pa se ni zmanjšala, marveč nasprotno, celo zvišala. Zdej bi podjetje najbrže hotelo pri- hraniti še pri mezdah, pa hoče znižati mezde kar do 20%. Ve- deti treba, da so v tovarni zapo- seleni povečini ženske, katerih plača je že itak sramotno nizka. Šn zdaj jim hočejo odbiti skoro- da četrtino! Delavski zastopni- ki so obvestili strokovne organi- zacije in Delavsko zbornico in vršila so se že pogajanja med zastopniki delavstva, Delavsko zbornico ter podjetjem. Podjet- je je vztrajalo pri svoji zahte- vi in so prva pogajanja zaključila brez uspeha. Prihraniti blagajni podjetja skoroda 25% delavskih mezd in obenem goro- ri o krizi huje od delavcev...

Obsojeni so bili pred držav- nih sodiščem v Beogradu Žarko Zrenjanin na 3 leta ječe, Bran- ko Ovčarov na 1 leto, Zivko Zre- njanin pa je bil oproščen. Bili so obtoženi komunistične propa- gande s širjenjem tajne lita- rature in letakov.

Huda vročina. — Kakor smo nedavno že ternali nad dežev- nim, hladnim vremenom, ki ni- kakor ni dalo poletju, da bi prišlo s svojim solncem, tako nas zdaj vročina že kar tare. Ka- kih deset dni imamo jasno vre- me, pa je solnce prišlo že do vi- ška poletnega pripekanja. Ko- palci beže vsak prosti hip v vo- do, da se ohladijo, delavci po ce- stah pa preklinjajo vročino, ki se kuhajo v nji. Po vsej Jugo- slaviji je nastopila vročina in vremenske postaje prerokujejo, da se bliša še hujši val vročine. Termometer se je dvignil do 30 stopinj C v senci.

Tujci v Ljubljani. — Ljublja- na je za velemeščane prikupno letoviško mesto, od koder lahko hodijo v planine. Zato je tuj- ski promet v Ljubljani precej živahen. Meseca junija je pre- nočevalo tujcev v Ljubljani 27- 160, od teh poleg Jugoslovancev tudi mnogi inozemci, Belgijci, Francozi, Madžari, celo Grki in Skandinavci. Po statistikah, ki jih je tujsko-prometni urad ob- javil v dnevnih listih, vidimo da je obiskalo Ljubljano tudi več sovjetsko-ruskih državla- nov. Kdo so bili in kako so pri- šli v Ljubljano, tega ne poroča- jo. A zanimivo je vsekakor.

Orožnik pred sodniki. — Pred celjskim velikim senatom se je moral te dni zagovarjati bivši kaplar žandar Franc Novak, star

24 let, obtožen, da je maja me- seca v Senovem pri Rajhenbur- gu ustrelil rudniškega paznika Leopolda Sadarja. Tadvu sta skupaj s Sadarjevo služkinjo popivala v gostilnah, na poti do- mov pa je Sadar iz ljubosumnosti potegnil nož proti Novaku. Ta je hitro potegnil svoj revol- ver ter ustrelil proti Sadarju. Zadel ga je v trebuh in je Sa- dar v bolnišnici umrl. Novak se je zagovarjal s silobranom ter je bil obsojen na 4 mesece strogega zopora in povrnitev sodnih stroškov.

Umri so: V Mariboru upokojni- šolski upravitelj Anton Križ, v Trbovljah bolniška strežnica Ana Serclova, v Zagorju ob Sa- vi 79 letna Helena Jesihova, v Ljubljani trgovec in krojač An- ton Preskar, po rodu iz Pišec pri Brežicah, na Pobrežju pri Ma- riboru 8 letni Ivan Reibenschuh, posestnik.

Morilec Milkovič ubit v plani- nah. — Bralci naše rubrike se gotova še spominjajo znane beo- grajske afere pred nekaj mese- ci: trgovca Stankoviča je bil u- bit in oropan, kot morilca pa je policija aretirala bančnega rav- natelja in ravnateljca nekakšne beograjske filmske družbe Mar- koviča, ki je skupno z znanim zločincem Milkovičem zvalil tr- govca v svojo pisarno. Tu je Milkovič s sekiro od zadaj ubil Stankoviča, nato sta mu odvze- la denar, truplo položila v lepen- kasto škatlo ter ga z elegant- nim ravnateljevim avtom prepe- ljala do smederevskega močvir- ja, kjer sta ga vrgla v vodo. Mar- koviča je policija aretirala, Mil- kovič pa je pobegnil proti Za- grebu in, po izpovedi nekoga so- ferja, z avtotaksljem proti Otoč- cu, odkoder je šel do bližnjega samostana, v katerem je prior neki njegov sorodnik. Ko so ga tu hoteli aretirati, je pobegnil v planine, na Velebit. In tu so ga orožniki po dolgem brezuspeš- nem iskanju zalotili in ustrelili. Kako so mu prišli na sled? Mil- kovič je potreboval živila, denar je imel, v vas pa si sam ni upal. Zato je dobil nekega kmeta, ki mu je prinašal proti nagradi ži- vež iz Otočca. Policiji se je zde- lo sumljivo, da stromašen kmet kupuje pogosto draga živila, razne defikatese in da je nek- oje menjal celo tisočak. To je za liškega kmeta res nenavadno. Sledil so mu ter dognali, da ali ne z delikatnimi domov, mar- več v planine. Šli so za njim ter opazovali, kako je izročil živež ne- kemu moškemu, ovitemu v pre- prost kožuh. Kmeta so aretir- ali, močna četa žandarjev pa je obkolila kraj, kjer se je nahajal dozdnevni Milkovič, ga zasačili ter z naperjenimi puškami po- zvali, naj se uda. Milkovič pa je skočil za skalo ter začel stre- ljati iz revolverja. Orožniki so namerili nanj, ustrelili — in Mil- kovič je z več kroglicami v tele- su padel ter umrl. Bil je Milk- ovič res in storil je, kakor je na- povedoval v nekem pismu: da živ ne pride žandarjem v roke. Pri njem so našli še 200 Din, ne- kake zapiske, med njimi tudi ne- kaj pesmi ter pismo, v katerem roti Markoviča, naj mu izplača še ostali denar. Sodeč po tem pismu, ki ga je pisal še v Beo- gradu, mu lopovski kampanjon Markovič ni izplačal vsega dogo- vorjenega roparskega deleža, marveč si je večji del pridržal zase.

Treba je dobiti prvi papir

Deklaranti uživajo isto prednost ko državljani pri javnih grad- njah

Za nezaposlenega inozemca bo izredne važnosti, da ima prvi državljanski papir, ako hoče biti eden izmed treh milijonov ljudi, ki bodo — kot se upa — dobili delo valed programa za javne gradnje, za katerega je federal- na vlada dovolila trošek \$3.800- 000.000. Zakon (National Indus- trial Recovery Act), ki je pooblastil te javne gradnje, izrecno določa, da pri zaposlitvi se bo da- jala prednost najprej bivšim a- meriškim vojakom, družinskim očetom in za njimi za dotično delo sposobnim ameriškim držav- ljanom in deklarantom (inozem- cem s prvim papirjem), ki stan- ujejo v istem kraju oziroma v isti državi, kjer se javna grad- nja vrši.

Bržkone tudi privatne indu- strije bodo vsaj v splošnih pote- zah sledile primeru federalnega zakona, kar se tiče zaposlovan- ja ljudi, in dajale prednost ve- teranom, državljanom in dekla- rantom. Vse to pomenja, da ino- zemec, ki je brez prvega papir- ja, bi bil zadnji na vrsti. Sicer zakon ne izključuje tih inozem- cev in ti lahko dobijo delo na ja- vnih gradnjah, ako ni zadostne- ga števila državljanov in dekla- rantov, ki imajo prednost pred njimi. Inozemec brez prvega pa- pirja je glede možnosti zaposlit- ve v istem položaju kot držav- ljan, ki ne stanuje v isti državi, kjer se delo vrši. Ali pod da- našnjimi okolnostmi to pomen- ja, da bo moral čakati, dokler ne bodo milijoni nezaposlenih drž- avljanov in deklarantov zopet za- posleni.

Mnogo je vzrokov, zakaj veli- ko število priseljencev po tolikih letih v Ameriki nima državljans- kih papirjev. Z mnogimi, kot se to dogaja s političnimi be- gunci, se je stvar začela, ker u- pajo, da se kmalu povrnejo v do- movino. Z drugimi pa je več- krat stvar nemarnosti. Ali v pre- mnogih slučajih priseljenec ne dobi papirjev radi poteškoč, ki jih ima pri naturalizaciji.

Mnogi priseljenci, ki so neza- posleni, bi radi dobili prvi papir, da ne bi zmorejo današnjih visokih pristojbin za naturalizacijo. En- krat je stalo le en dolar za "prvi papir". Dandanes je treba pla- čati \$5 za spričevalo o prihodu in \$5, ko se dobi prvi papir, ta- ko da skupni strošek znaša \$10. Ako pa priseljenec ne more do- biti spričevala o prihodu, bodisi ker je nepostavno prišel pred 1921, ali ker se iz enega ali drug- tega razloga ne more najti zapi- sek o njegovem prihodu, je treba dodatnega stroška za registra- cijo. In le pristojbina za to pro- šnjo znaša \$20.

Ravno radi tega razloga je Foreign Language Information Service stopil v zvezo s poglavit- nimi jednotami in drugimi dru- štvi inerodnih skupin in jim pre- dložil idejo, da bi se ustvarili po- sebni posojilni skladi, da se čla- nom omogoči dobiti prvi papir. Malo posojilo v znesku od \$10 do \$30, kakor je pač potrebno v do- tičnem slučaju, bi nudilo inozem- cu, ki je član društva, priliko, da si priskrbi prvi državljanski papir in s tem zagotovi prednost

Rodolfo Elias Calles, sin biv- lega mehiškega predsednika, ki bo morda tudi predsednik.

za zaposlenje pri javnih grad- njah. Iz mezd, ki bi jih zaslužil, bi član lahko povrnil posojilo v par tednih ali mesecih. Na tak način bi se ustvaril nekak večni sklad (revolving fund), ki bi se vporabil ponovno. Poleg tega pa je treba poudariti, da zaposleni član bi bil v stanu plačevati svo- jo članarino društvu, ki je po- sodilo denar.

Seveda je težava za ustanovi- tev takega sklada. Društva so trpela valed depresije kakor po- edinci in ni vedno lahko najti po- trebnega sklada za ta kreditni oddelek. Ze sama organizacija takega posojilnega oddelka in pravila za dajanje in povračanje posojil potrebuje precej premiš- ljevanja. Ali nujne okolnosti potrebujejo nujno odpomoč. Raz- ne tujeodne organizacije so mnogo storile v sedanji krizi za odpomoč potrebnim članom. Mn- oge organizacije so bržkone tudi v stanu, da bi na enak način po- magale članom, da si pridobijo državljanske papirje in na tak način zagotovijo možnost zapo- selenja.

Foreign Language Information Service, 222 Fourth ave., New York City, bo jako rad pomagal poedincem pri poteškočah ob prošnjah za državljanske papir- je. Dostikrat inozemec, dasi je prišel zakonito, ne more dobiti prvega papirja, ker ne zna za dan prihoda in ime parnika. Tre- ba je pri tem vedeti, da niti F. L. I. S. niti druge organizacije nimajo pristopa do uradnih za- piskov priseljeniške oblasti. Ali, ako priseljenec vsaj nekaj pamti, je dostikrat mogoče naj- ti pravi dan in ime parnika. Na- tak način si inozemec prište- ditnosti in stroškov registracije. Oni, ki so prišli pred dnem 29. junija 1906, tudi če ne znajo za datum prihoda, ne potrebujejo spričevala o prihodu in jim za- to ni treba plačati dotične pri- stojbine od \$5. Niti jim ni tre- ba registracije. Zato pa morajo natančno dokazati, da so v tej zemlji vsaj od junija 1906. Oni, ki so prišli nezakonito po 3. ju- niju 1921, ne morejo dobiti pr- vega papirja, niti ne morejo za- pomeniti o prihodu in jim v pri- logi.

Onim, ki so nezaposleni, F. L. I. S. nudi svojo pomoč brezplač- no. Da ne bo preveč zamude, je najbolje pisati angleški.—Flia.

Fašizem moderna epide- mija

Fašizem zajema velik del E- vrope kakor nalezljiva kuga. Dejanjsko fašizem ni nič druge- ga kakor aredatvo kapitalistične družbe, ki hoče s frazo šovinis- tičnega nacionalizma prekričati socialne interese širokih mas. Fašizem je podoben vojaku, ki ga sovražnik davi, vojak pa ga pozdravlja z živijo. Fašizem ozi- roma delavski nacionalisti popo- noma pozablja namreč, da so gladni, da gre za njih glavo in da njih socialni položaj ni odvi- sen od nacionalizma, marveč od gospodarstva, od večjega ali ma- njšega izkoriščanja. Fašistični nacionalizem pa ni gospodar- stvo, nego je le spretna besedna formula, s katero hoče kapita- listični "nacionalizem" panati na- rode, da mu slede.

Ne odklanjamo narodnosti kot kulturni in gospodarski faktor, toda sloneti mora ta na solidnosti in lojalnosti sama do sebe in do drugi narodov ter služiti naru- du kot celoti in obenem človeški družbi. Narodnost ne sme biti skrivnica, za katero se vrši nasilnost ali eksploatacija nara- da. Fašizem v rokah kapitaliz- ma pa ima edino ta namen.

Propaganda za fašizem je dan- esna ogromna. Fašizem zatira, kjer le more, povsem moralno propagando za demokracijo in si privaja sam diktatorsko prav- ico. In kar je naravneje, ka- kor da se val oni, ki hočejo ab- solutno gospodariti, bolj in bolj nagibljejo k fašizmu in ga tudi hvalljo. Zlasti to lahko delajo, ker imajo takorekoč časopisni monopol s bogatimi viri dohod- kov in subvencij iz krogov, ki si oblast prisvajajo kot predstavi- niki kapitalističnega družabne- ga sistema.

Zaradi tega je fašizem opa- sen pojav. Opasen v toliko, ker narodi niso dovolj vzgojeni v demokraciji in ker ne poznajo dovolj svojih socialnih intere- sov.

Zato je razvoj fašizma mo- goč, kakor je nenaraven in na- sproten kulturi človeštva.

V svoji prešernosti se fašizem domišlja, da bo v kalii satri de- lavsko gibanje, socializem in demokracijo. Zatira organisa- cije po nekaterih deželah, zatira tisk in svobodno besedo. Vse to mu je mogoče le s — oboro- ženo silo. Ni in ne bo pa satri duha, ki ustvarja socialistično ideologijo na podlagi praktične- ga življenja in družabnih krivic. Tega ne more in ne bo mogel zatreti. Prav v tej dobi fašis- tične epidemije je potrebna sil- na agilnost, ki pripomore socia- lizmu in demokraciji do utrje- vanja in zmage ter človeštvu do človečanske avtoritete. Člove- štvo ne potrebuje diktatorjev, ne rabi absolutnih pastirjev ka- kor čreda ovac svojega ovna vo- ditelja. Človeštvo potrebuje družbo, v kateri prihaja vsako pametno mnenje in vsak glas potom demokracije do veljave, ker je socialna družba.

Propaganda za socializem, propaganda za demokracijo in poudarjanje človeškega domo- janstva, to je propaganda proti slepemu suženjstvu, so sred- stva, ki bodo in morajo ustaviti razširjanje fašistične epidemije. Evropo bo sicer fašizem u- propastil kulturno in gospodar- sko.—D. P.

Militaristična propaganda na Japonskem.

BLIZU RESNICE

Kapital ne nosi bremena, ker je sam breme.

Najboljši umovi v delah ne pokaže pod težo davkov, temveč pod težo dolgov.

Človek nima pravice do življenja, če se ne bori za življenje in ne trudi za boljše življenje vseh.

Delavca lahko drže od dela, ne morejo ga pa držati od razmišljanja, če hoče.

Bizneža ne boš ustavil z le- po besedo.

Ako ne priznaš resnice, kadar jo vidiš, tedaj ne laščaš resnice, pač pa bežiš pred njo.

Povprečni človek noče svobo- de, hoče le varstvo.

Gustave H. Niemans

